

עירובין מא: (תחילת הפרק) עד מב: (ש 11 מהסוף)

ביאורי מושגים

תחום שבת - בשבת מותר לאדם ללכת רק במרחב שהרדיוס שלו הוא 2000 אמה ממקום שבייתתו.
מקום שבייתתו - 4 אמות של האדם או מקום המוקף מחיצות נחשב כמקום שבייתתו של האדם ולכן את המרחב של רדיוס 2000 אמה מודדים מסוף 4 האמות או מסוף המחיצות. לכן אם אדם שובת בעיר מוקפת, 2000 האמה נמדדות מקצה העיר.
אדם שיצא מתחומו - אדם שיצא מתחומו יש לו רק את מקומו.
 התנאים נחלקו האם ההגדרות של **מקום השביתה בערב שבת** מקבילות להגדרת **המקום באדם שיצא מתחומו** (ואז אם הוא נמצא במקום מוקף מחיצות מותר לו ללכת **בכל המרחב המוקף**) או שבאדם שיצא מתחומו אנו קשוחים יותר ונותנים לו רק 4 אמות בלבד.

משנה

הוציאוהו נכרים מחוץ לתחום:

שמוהו במקום פתוח:
 מותר ללכת רק 4 אמות.

שמוהו במקום סגור:
 ר"ע ור"י: מותר ללכת רק 4 אמות.
 ר"ג וראב"ע: מותר ללכת את כל המקום הסגור.

תנאים אלו נקלעו לספינה שיצאה מהתחום:
 ר"ע ור"י החמירו כשיטתם והלכו רק 4 אמות.
 ר"ג וראב"ע הקלו כשיטתם והלכו בכל הספינה.

החזירוהו לביתו:
 מותר בכל תחומו המקורי.

ואם זקוק להתפנות מותר לו ללכת - 'גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה'.
 ומותר לנצל את ההתפנות כדי להכנס לתחום.

היתר זה תקף רק באדם שיצא וחזר באונס.
 אם יצא במזיד וחזר באונס או יצא באונס וחזר במזיד - מותר לו ללכת רק 4 אמות.

פירות שיצאו ממקומן:

יצאו ממקומן במזיד:
 אסורים לחלוטין.

יצאו ממקומן בשוגג:
ת"ק: מותרים באכילה (למי שהפירות בתחומו) ואסורים בטלטול.
ר' נחמיה: אסורים לחלוטין.

יצאו ממקומן במזיד וחזרו:
ת"ק (לפי ר"פ): מותרים לחלוטין.
ת"ק (לפי ההסבר הדחוי) ור' נחמיה: אסורים לחלוטין.

יצאו ממקומן בשוגג וחזרו:
 מותרים לחלוטין.

הגמרא דוחה את ההסבר החלופי בדעת ת"ק. למסקנה **ת"ק מתיר לחלוטין את הפירות.**

רב פפא (בעקבות ת"ק): הפירות מותרים לחלוטין.
נימוק: אמנם מי שהוציא אותם עשה זאת במזיד אבל הפירות עצמם אנוסים!!!

כולם מודים שמעיקר הדין מותר לטלטל בכל המתחם.

טעמו של רב הונא
מחוץ לתחום אסור מגזירה - מחשש שילך לשם,
בתוך התחום אסור - כיוון שהוא פרוץ לחלק
 שמחוץ לתחום האסור בטלטול.

מתחם שמותר כולו בטלטול, אבל חלקו מחוץ לתחום 2000 אמה:
 (למשל: מתחם שהוקף באמצע השבת במחיצות, או כאשר תחום ה 2000
 אמה נגמר בתוך מקום מוקף מחיצות)

רב הונא: אסור בטלטול גם בחלק שבתוך התחום.

רב נחמן: מותר בטלטול גם בחלק שמחוץ לתחום.

חב"ר (לפי הה"א): מותר לטלטל רק בתוך התחום. (שיטה זו נדחתה,
 למסקנה סובר חייא בר רב הונא או כרב נחמן).

ההגבלות לשיטת רב הונא:

א. כשהאדם מזיז את החפץ ממנו והלאה - אסור
לטלטל.

כשהאדם מביא אליו את החפץ - מותר לטלטל
 (הסבר תוס' לתשובת רב הונא לקושיה מהברייתא).

ב. אם תחום ההליכה נגמר בקצהו של בית, הבית
מותר בטלטול.

במקרה זה גבול תחום ההליכה ברור - ואין חשש
 שיבוא לטלטל.

מח' זו לא תלויה במח' התנאים שבמשנה:

הוציאוהו נכרים מחוץ לתחום ושמוהו במקום סגור:
ר"ע ור"י: מותר ללכת רק 4 אמות.
ר"ג וראב"ע: מותר ללכת את כל המקום הסגור.

ייתכן שר"ע ור"י אסרו לא משום גזירה אלא מסיבה עקרונית,
 (ולא ניתן להסיק שאם גזרו במקרה של המשנה יגזרו גם במקרה שלנו)
 ייתכן שר"ג וראב"ע התירו כיוון שמדובר בשני מקומות שונים
 (אבל במקרה שלנו הם יגזרו).

רב נחמן בשם שמואל: אדם בינוני שלא יודע מהו תחום שבת -
 יכול ללכת עד 2000 צעדים.

עירובין מב: (ש11 מהסוף) עד מג: (ש9 מהסוף)

ביאורי מושגים

'שב שמעתתא' - זהו שמו של ספר חשוב מאוד שכתב הרב אריה ליב הכהן שחיבר גם את 'קצות החושן' ואת ה'אבני מילואים'. הספר דן בכללי ספקות והוא נחשב אחד הספרים הבסיסיים ביותר בתחום הספקות. הביטוי המקורי 'שב שמעתתא' נאמר לגבי רשימה של שבעה מומים שמטריפים בהמה. (בהמה טריפה - בהמה שיש בה מום משמעותי ומהותי). מומים אלו לא נזכרו במשנה המונה את הסוגים השונים של הטרפות, והם מופיעים לראשונה מפי האמוראים. עם זאת האמוראים לא המציאו אותם מסברא אלא קיבלו אותם במסורת.

ציטוט מהמשנה

הוציאוהו נכרים מחוץ לתחום - שמוהו במקום סגור:
ר"ע ור"י: מותר ללכת רק 4 אמות.
ר"ג וראב"ע: מותר ללכת את כל המקום הסגור.

תנאים אלו נקלעו לספינה שיצאה מהתחום:
ר"ע ור"י החמירו כשיטתם והלכו רק 4 אמות.
ר"ג וראב"ע הקלו כשיטתם והלכו בכל הספינה.

בברייתא אנו רואים שר' יהושע הודה לר"ג בספינה (אפילו עומדת).
 ורק ר"ע עדיין חולק גם על ספינה (עומדת).

פסק הלכה:
רב: הלכה כר"ג בכל מקום סגור.
שמואל: הלכה כר"ג בספינה, וכר"ע בשאר המקומות הסגורים.

מדוע שמואל מחלק בין ספינה לשאר המקומות הסגורים:

רבה: כיוון שבספינה הם נשארים באותו מרחב סגור והמרחב עצמו הוא שזז.

ר' זירא: כיוון שספינה זה לא שייך לדבר על מקום קבוע של 4 אמות אלא על כל המרחב של הספינה.

ההבדלים בין ר' זירא לרבה:

מעבר לספינה אחרת
רבה: ההיתר קיים רק כשנשאר באותה ספינה.
ר"ז: ההיתר קיים גם כשעובר ספינה.

דפנות נמוכות
רבה: ההיתר קיים רק כשהדפנות גבוהות 10 טפחים.
ר"ז: ההיתר קיים גם כשהדפנות נמוכות.

מדוע ר"ז לא סבר כרבה:
 הדפנות של הספינה לא נבנו כדיור אלא להגנה ממים.

מדוע רבה לא סבר כר"ז:
 נימוקו של ר"ז שייך רק בספינה ניידת. נימוקו של רבה שייך גם בספינה עומדת.
 לפי רבה בספינה ניידת כולם מודים שמותר (כולם קיבלו את הנימוק של ר"ז). המח' היא רק בספינה עומדת (שבה שייך רק הסברו של רבה).

המשנה מספרת על ספינה שהיו בה 4 התנאים והחמירו ר"ע ור"י לא לטלטל.

לכאורה קשה: מדוע זה נקרא 'חומרא' הלא לשיטת ר"ע ור"י מעיקר הדין אין לטלטל?!
לשיטת רבה ניתן לתרץ: מדובר בספינה ניידת שבה גם ר"ע ור"י מודים שמוותר. אלא שהם חששו שהספינה תעמוד לפתע ולכן החמירו על עצמם.

הספק לא נפשט:

לא ניתן לדייק מהסיפורים על האונייה במשנה - ייתכן ששם הספינה הייתה במים רדודים.

לא ניתן לדייק מכך שהמשיח לא יגיע בשבת - זאת כיוון שלפני המשיח יבוא אליהו. ואליהו לא יבוא בערב שבת (כדי לא להטריח אותנו).

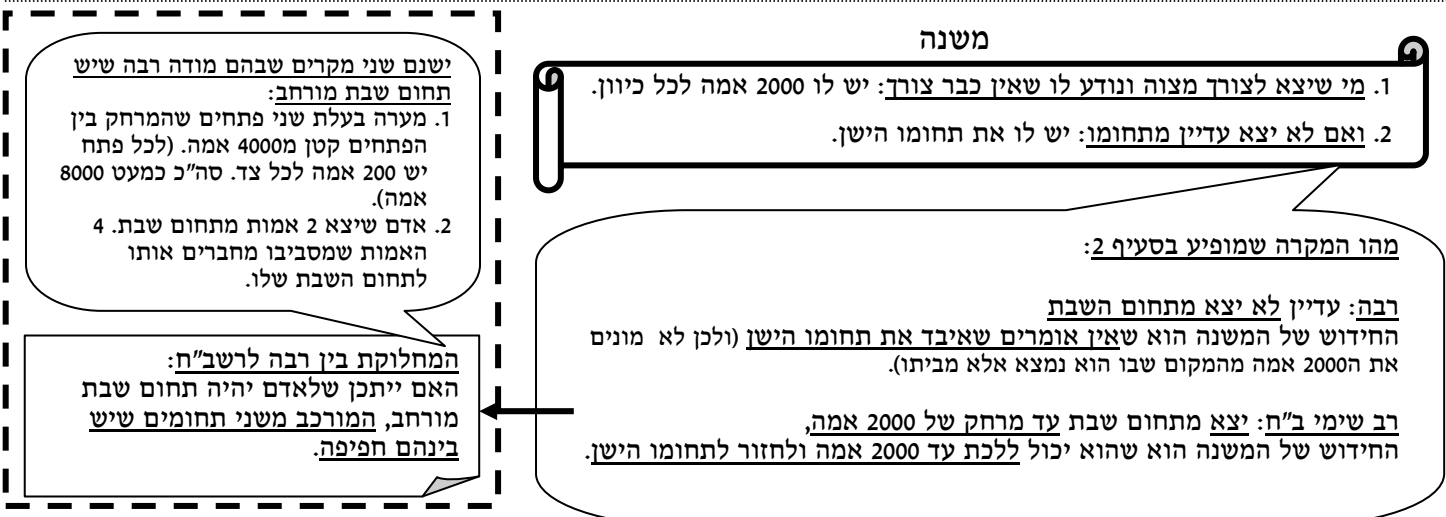
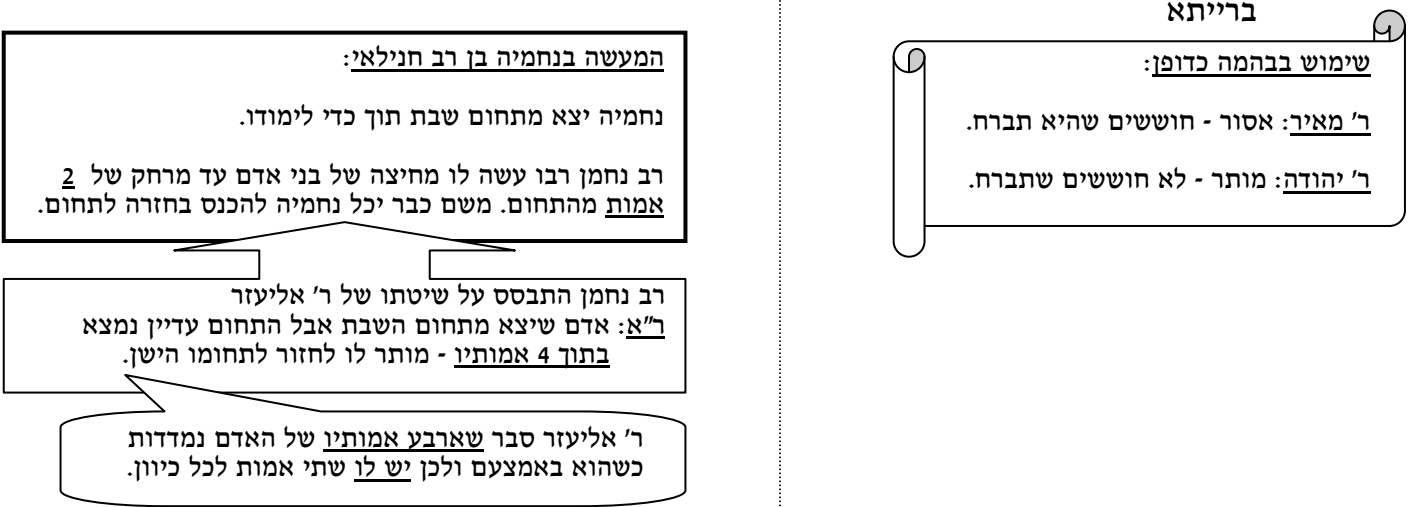
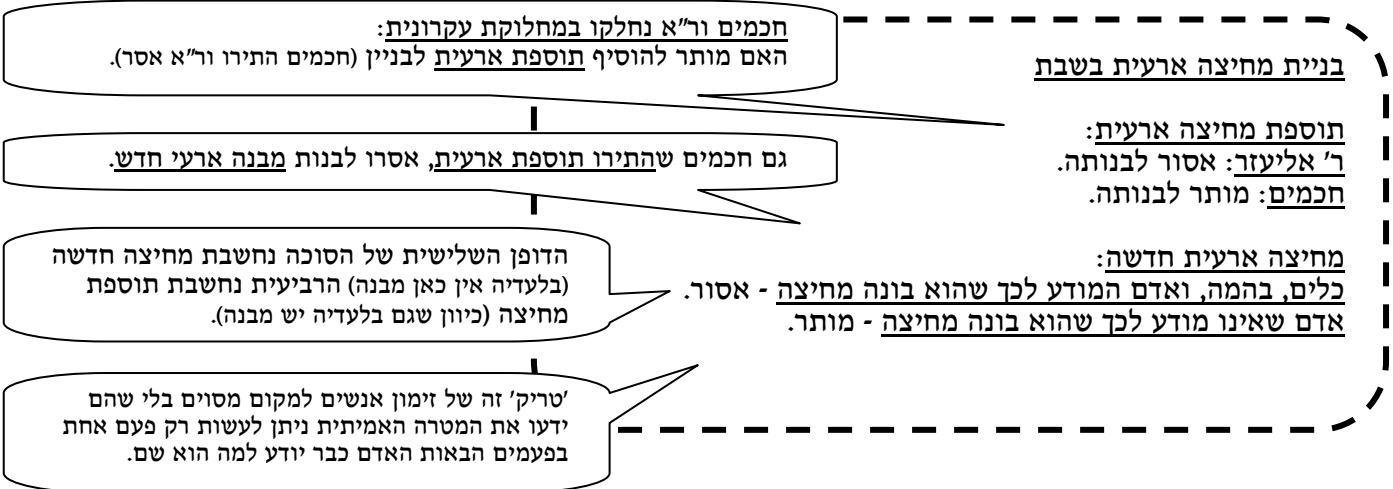
ספקו של ר' חנניא:

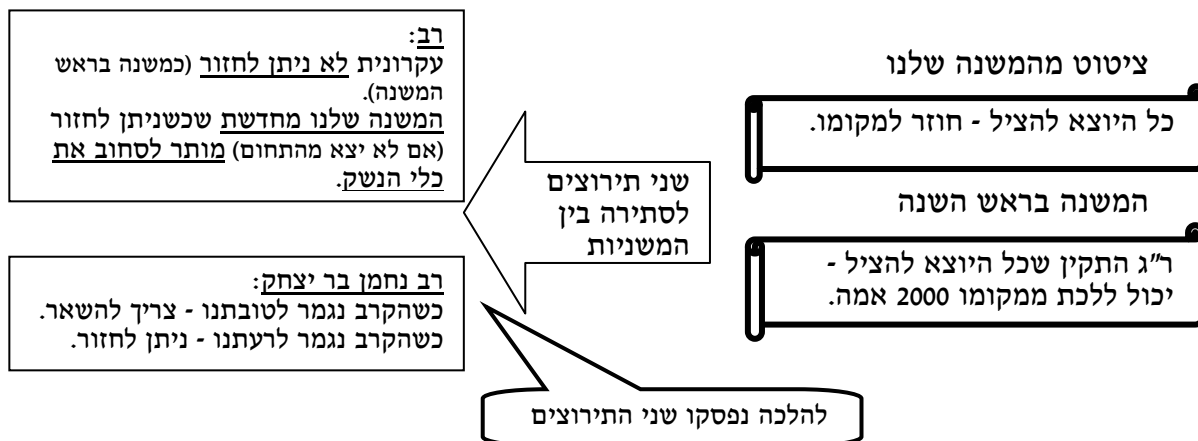
האם איסור תחומין נוהג גם מעל 10 טפחים (במקומות לא חשובים. מקום חשוב שיש בו 4 טפחים ודאי נחשב כקרקע)?

אמנם הברייתא קובעת שהמשיח יכול לבוא ביום ראשון ומכאן שאליהו יכול לבוא בשבת - אבל ייתכן שגם הברייתא היתה מסופקת. היא חששה לאפשרות הזאת לא בתורת ודאי אלא בתורת ספק.

עירובין מג: (ש 9 מהסוף) עד מה. (המשנה הראשונה)

ביאורי מושגים
אורים ותומים - בתוך החושן שלבש הכהן הגדול היה קלף שעליו היה רשום השם המפורש. הקלף היה נקרא 'אורים ותומים'. **השאלות** שהיה מותר לשאול את האורים והתומים הם רק **שאלות בהנהגת הציבור**. אבל **שאלות הלכתיות** אסור היה לשאול את האורים והתומים, ששאלות אלו היו מסורות לסנהדרין בלבד.

מתי מחללים שבת כדי להציל עיר במצור

עיר במרכז הארץ - צרו עליה בשביל ממון - לא מחללים עליה את השבת.
צרו עליה בשביל נפשות - מחללים עליה את השבת.

עיר ספר - בכל מקרה מחללים עליה את השבת.

עירובין מה. (המשנה הראשונה) עד מו. (ש5)

ביאורי מושגים

אדם המהלך בדרך - קולא הקילו חכמים באדם ההולך בדרך. בערב שבת הוא יכול לקבוע שמקום שבתו יהיה בכל מקום מה2000 אמה שסביבו.
בדרך זו הוא יכול ליהנות מהיתרונות של עירוב תחומין גם בלי לשים אוכל לשם כך. אם הוא רוצה ללכת לכיוון מסוים הוא יכול להחליט ששבתו תהיה במרחק 2000 אמה לכיוון ההוא וכך הוא יכול ללכת 4000 אמה.

המשנה

אדם שהלך בדרך (עין ביאור מושגים) והגיע בלי ידיעתו סמוך לעיר:
ר' יהודה: נחשב ששבת בעיר (וכך אירע עם ר' טרפון).
ר' מאיר: אם לא פירש - שבתתו במקומו.

בברייתא מופיע שר"מ דחה את הראיה של ר' יהודה מהמעשה של ר' טרפון.

המשנה

אדם שנרדם בדרך בערב שבת:
ר' יוחנן בן נורי: קנה שבתה ויש לו 2000 אמה לכל כיוון.
חכמים: לא קנה שבתה (ובגמרא מבואר שיש לו 4 אמות לכל כיוון).
ר' אליעזר: לא קנה שבתה - ויש לו 2 אמות לכל כיוון.
ר' יהודה: לא קנה שבתה - ויש לו 4 אמות לכיוון אחד בלבד.

שני אנשים או שלושה שיש להם חפיפה ב4 אמותיהם:
 מותר להיות בשטח החופף ובתנאי שאף אחד לא יצא מ4 אמותיו.

ספקו של רבא:
מה ר' יוחנן בן נורי סבר לגבי חפצי הפקר:

אפשרות א':
 כמו אדם ישן גם הם קנו שבתה בלי דעת.

אפשרות ב':
 אדם ישן קנה שבתה כיוון שאם היה ער היתה לו דעת.
 חפצי הפקר לעומת זאת מופקעים מדעת לחלוטין, ולכן לא קנו שבתה.

רב יוסף: לפי ריב"נ גם חפצי הפקר קונים שבתה.

הראיה שרב יוסף הביא לדבריו:
 בברייתא מבואר שגשמים שירדו לפני שבת מותר להזיזם 2000 אמה לכל כיוון - מכאן שהם קנו שבתה.

ראיה נוספת לדברי רב יוסף:
 יש מחלוקת בין הברייתות מה מעמדם של המים שבבורות הציבוריים. האם הם קנו שבתה בערב שבת או שהם הולכים לפי הממלא אותם. מכאן שיש דעה הסוברת שהפקר קונה שבתה.

ברייתא

גשמים שירדו לפני שבת -
 יש להם 2000 אמה לכל כיוון.

גשמים שירדו בשבת
 התחום שלהם הוא התחום של הממלא.

קושיה: מדוע המים לא קנו שבתה בים שבו הם היו בע"ש.

תירוצים:

1. הברייתא היא לא כר"א הסובר שהמים באים מהים.

2. ראינו שהמים היו כבר בענן בערב שבת.

3. ספק האם המים היו בענן בע"ש וספק דרבנן לקולא.

4. המים בים ניידים ולכן הם לא קונים שבתה.

קושיה על 1-3:
 למה המים לא קנו שבתה בעננים?

תירוצים:

1. אין תחומין מעל 10 טפחים.

2. המים בענן ניידים וחפץ נייד לא קונה שבתה.